

СЕКЦІЯ 5 БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2019-35-18

УДК 657.1

Гудзенко Н.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки
Вінницького національного аграрного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0978-4257>
E-mail: gudzenko_nm@i.ua

Гавриш Н.Л.

старший викладач
ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»
E-mail: ngavrish25@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ТА ОЦІНКИ РИЗИКУ ДЛЯ ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

У статті розкриваються характеристика ризиків, підходи до їх класифікації та можливість удосконалення для потреб обліку, аналізу, відображення у звітності для оптимізації системи управління та результатів діяльності. У процесі дослідження сутності ризиків акцентується увага на необхідності трактування ризику не просто як одного з негативних чинників впливу на процес господарювання, результатом якого є збиток, а як чинника, що може забезпечити неплановано високий прибуток, нові перспективи розвитку та співпраці. Оскільки до завершення ризикової операції достовірно визначити результат неможливо, виникає необхідність оцінки усіх ризикових чинників та невизначеностей, характерних для господарської операції або процесу в цілому. Особлива увага звертається на необхідність оцінки різних видів ризику як одного з основних чинників впливу на фінансові результати.

Ключові слова: ризик, невизначеність, імовірність, ризик-менеджмент, оцінка, управління.

Гудзенко Н.Н., Гавриш Н.Л. ОСОБЕННОСТИ ПРИЗНАНИЯ И ОЦЕНКИ РИСКА ДЛЯ ЕГО ОТРАЖЕНИЯ В УЧЕТЕ

В статье раскрываются характеристика рисков, подходы к их классификации и возможность усовершенствования для нужд учета, анализа, отображения в отчетности для оптимизации системы управления и результатов деятельности. В процессе исследования сущности рисков акцентируется внимание на необходимости трактовки риска не просто как одного из негативных факторов влияния на процесс хозяйствования, результатом которого является ущерб, а как фактора, который может обеспечить не планируемую высокую прибыль, новые перспективы развития и сотрудничества. Поскольку до завершения рискованной операции достоверно определить результат невозможно, возникает необходимость оценки всех рискованных факторов и неопределенностей, характерных для хозяйственной операции или процесса в целом. Особое внимание обращается на необходимость оценки различных видов риска как одного из основных факторов влияния на финансовые результаты.

Ключевые слова: риск, неопределенность, вероятность, риск-менеджмент, оценка, управление.

Gudzenko Natalia, Gavrish Natalia. FEATURES OF RECOGNITION AND RISK ASSESSMENTS FOR ITS ACCOUNTING

The article describes the characteristics of risks, approaches to their classification and the possibility of improvement for accounting, analysis, reporting in order to optimize the management system and results of activities. In the process of researching the nature of risks, the focus is on the need to treat the risk not simply as one of the negative factors affecting the economic process that results in loss, but as a factor that can provide unplanned high profits, new prospects for development and cooperation. Since it is not possible to accurately determine the outcome before the completion of a risky operation, it is necessary to assess all the risk factors and uncertainties inherent in the business transaction or the process as a whole. A comprehensive risk assessment and uncertainty analysis to counteract the negative impact is possible due to accounting and reporting information covering quantitative and qualitative risk indicators, their impact on assets, income, expenses and financial results. Particular attention is paid to the need to evaluate different types of risk as one of the main factors influencing financial results. The accounting and reporting system is regarded as an integral part of risk management, which aims to maximize profitability with the optimal value for money invested; income and risk. Considering the nature of the risk, it is necessary to distinguish between the risk of conducting business operations, the risk in the accounting sphere and the risk of the control system. The specificity of accounting risk is manifested in the fact that it can be considered as a separate economic phenomenon, can be measured and evaluated; it has a specific form associated with a particular accounting entity (assets, liabilities, financial results); it is an integral element of financial and economic relations; it implies uncertainty of the situation in which a decision is made to carry out an economic activity. The differentiation of risks and their detailed classification are necessary for the rational organization of management, because accounting risks can be predicted at the stage of accounting organization. The principle of neutrality must be followed when choosing the types of accounting for risk and uncertainty.

Keywords: risk, uncertainty, probability, risk management, assessment, management.

Постановка проблеми. В умовах динамічного розвитку економічних відносин, жорстких умов конкуренції невизначеність є чинником, що вимагає впровадження нових методів управління та їх належного забезпечення. Ефективне управління ризиками осо-

бливо актуально для підприємств, виробничий процес яких має сезонний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед учених, що займалися дослідженням проблем визнання та оцінки ризику, варто виділити В.Й. Атамаса

[1], І.О. Бланка [2], Л.І. Донець [9], які розглядали сутність ризику як економічної категорії, форми його прояву, підходи до класифікації. Н.І. Георгієва [6], Л.В. Гнилицька [7], О.В. Фоміна у своїх дослідженнях більше уваги приділяли характеристичі ризику як об'єкта обліку, розглядали методику оцінки ризику. І.М. Вигівська [3] у своїх публікаціях основну увагу акцентує на характеристиці професійних ризиків бухгалтера, розкриває особливості податкових ризиків. Однак більшість досліджень акцентує увагу на необхідності відображення в обліку ризику для подальшого контролю діяльності суб'єкта господарювання в умовах ризику. У цілому варто зазначити, що висвітлення можливості відображення ризику в системі обліку та звітності є недостатньо вивченим і вимагає системного підходу. Ризик як об'єкт економічного дослідження, організації та ведення обліку, відображення у звітності є надзвичайно динамічним, залежним від багатьох об'єктивних та суб'єктивних чинників, тому вимагає поглибленого підходу до його вивчення.

Мета дослідження. На основі викладеного можна сформулювати мету дослідження, яка полягає у вивченні можливості застосування комплексного підходу до відображення в обліку та звітності господарських ризиків для забезпечення оптимізації фінансових результатів за ризиковими операціями.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Господарська діяльність будь-якого підприємства незалежно від розмірів та галузевої приналежності пронизана різними видами ризиків і не обмежується лише підприємницьким (економічним) ризиком. Кожна сфера наділяє ризик та невизначеність своїми особливостями. Ризики в підприємстві дуже різноманітні, що пов'язано зі специфікою галузі економічної діяльності, прибутковістю організації, її формою власності та іншими чинниками. Будь-яка господарююча одиниця ризикує потрапити в «зону дії» кризових явищ, яка асоціюється з ризиком. Настання ризикової події може призвести до негативних наслідків аж до припинення діяльності, тому можливість передбачення ризику і його наслідків, можливості їх нейтралізації та уникнення не втрачають своєї актуальності.

Історично ризик недоотримання запланованих результатів почав проявлятися під час поширення товарно-грошових відносин за одночасного розвитку конкуренції між учасниками господарського обороту. Виникнення ризику в економічних відносинах пояснюється прийняттям управлінських рішень в умовах обмеженості інформації. Водночас наявність достовірної інформації є одним із чинників підвищення ефективності функціонування ринку капіталу, який дає змогу оцінити та спрогнозувати наслідки ухвалених рішень [3].

Зважаючи на роль і значення бухгалтерського обліку та звітності у забезпеченні системи управління, у тому числі господарськими ризиками, вини-

кає необхідність розглядати ризик як окремих специфічний об'єкт обліку. Вітчизняна система обліку, навіть орієнтована на МСБО і МСФЗ, багато в чому не відповідає реальній дійсності, часто не враховує недобросовісну конкуренцію з високим ступенем ризикованості. У результаті власник (керівництво) приймає рішення щодо подальшої діяльності в умовах обмеженості інформаційного забезпечення. Складається ситуація, коли дані обліку та звітності достовірні, але характеризують господарський процес недостатньо глибоко, обмежено, тому й не можуть урахувати можливі невизначені події. У результаті в управлінського персоналу (за відсутності необхідних даних) відсутня можливість впливати на сам господарський процес та його результати.

Будь-який бізнес здійснюється заради можливості отримати прибуток, але хоча господарська діяльність і здійснюється з метою отримання максимально можливого прибутку, завжди існує небезпека його втратити, тому власник бізнесу повинен не лише враховувати ризики під час прийняття рішень, а й якісно управляти ними, застосовувати методи і способи оцінки, мінімізації результатів впливу та нейтралізації ризиків, які частково реалізує система бухгалтерського обліку та звітності. Саме система обліку та звітності забезпечує базу реалізації ризик-менеджменту, який має на меті досягти можливості отримання максимального прибутку за оптимального співвідношення коштів, які були вкладені, доходів і ризику. У загальному місці та роль обліку в управлінні ризиками можна зобразити на рис. 1.

Теоретичне дослідження сутності ризику доводить, що думки науковців різняться залежно від сфер дослідження та застосування категорії ризику, кінцевого результату процесу прийняття рішення (в умовах якого виникає ризик) і чинників, що впливають на даний процес. Більшість науковців дотримується думки, що ризик викликає негативний результат, який передбачає виникнення збитків, утрату майна, грошових коштів, недоотримання доходів і прибутків у суб'єкта господарювання. Він має ймовірнісний характер, але суб'єкт господарювання повинен мати можливість оцінювати стратегічний вплив ризику на господарський процес і його результати.

Багато науковців, серед яких – І. Бланк [2], І. Вигівська [4], В. Вітлінський [5], З. Гуцайлук [10], пов'язують ризик із настанням негативного результату. Але на практиці ризик не обов'язково обмежується лише негативним результатом, оскільки його оцінка здійснюється в процесі прийняття управлінських рішень, а не за кінцевими результатами. Отже, суб'єкт господарювання усвідомлює ризик під час прийняття рішення та в процесі очікування результату, який неможливо достовірно передбачити. Тому ризиком варто вважати сукупність позитивних і негативних наслідків під час реалізації вибраних управлінських рішень, які можуть проявлятися не лише негативним (меншим очікува-

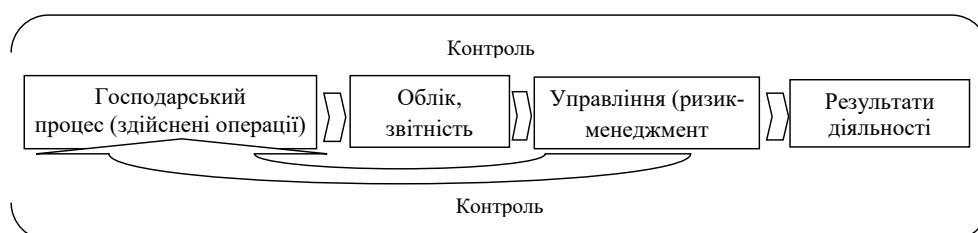

Рис. 1. Місце обліку та звітності в управлінні господарським процесом

ного) фінансовим результатом, а й зниженням ділової активності, фінансової стабільності тощо. Ризик не можна вважати сталою категорією, він постійно змінюється під впливом трансформації економічних систем, об'єктивних та суб'єктивних чинників. Саме цим чинникам варто приділити більше уваги.

Зважаючи на сутність ризику, необхідно розмежувати ризик, що присутній у господарських операціях, які обов'язково відображаються в обліку, ризик в обліковій сфері як сукупність дій облікових працівників, які мають суттєвий вплив на якість облікових даних, що використовуються як інформаційна база для прийняття управлінських рішень, та ризик системи контролю. Таке розмежування особливо актуальне на етапі організації обліку та контролю для формування посадових інструкцій облікових працівників під час розподілу їхніх обов'язків.

Ризик у бухгалтерському обліку передусім зумовлений існуванням можливої небезпеки викривлення облікової інформації, яка може бути викликана діями або бездіяльністю працівників бухгалтерської служби, що в подальшому позначатиметься на обліковому відображенні господарських операцій та управлінських рішеннях керівництва. Специфічність бухгалтерського ризику проявляється в тому, що він може розглядатися як окреме господарське явище, може бути вимірним та оцінним; має конкретну форму прояву, пов'язану з певним об'єктом бухгалтерського обліку (активами, зобов'язаннями, фінансовими результатами); є невід'ємним елементом фінансово-економічних відносин; передбачає невизначеність ситуації, в якій приймається рішення щодо здійснення господарської діяльності.

Досліджуючи бухгалтерські ризики, погоджуємося з позицією І.М. Вигівської, яка виділяє таке поняття, як «професійний ризик бухгалтера», і розглядає його як комплексну категорію, що об'єктивно існує в обліковому процесі, викликана наявністю альтернативних принципів та методів відображення господарських операцій в обліку, неконкретністю стандартів бухгалтерського обліку, впливом людського чинника [3]. Варіативність облікових методик полягає у тому, що бухгалтер отримує самостійність у виборі тих чи інших методів відображення господарських операцій. Від його вибору залежать визначення розміру резервного капіталу, резерву сумнівних боргів, сум нарахованої амортизації, проведення переоцінки основних засобів, формування та визначення розмірів резервів забезпечення виплат персоналу (фонду оплати праці, резерву відпусток), виробничих резервів. Усі вищепераховані чинники впливають на розмір фінансового результату діяльності підприємства, оскільки включаються до витрат діяльності. Якщо бухгалтер вибирає невдалу методику, яка не враховує специфіки роботи, галузевих особливостей, конкретної проблемної ситуації, це спричиняє появу ризиків та може призвести до неможливості співставлення та порівняння показників фінансової звітності; відображення фінансових результатів, що спотворюють їхню реальну величину; завищення або умисного заниження витрат тощо.

Розмежування ризиків та їх детальна класифікація необхідні для раціональної організації управління, адже бухгалтерські ризики можна передбачити на етапі організації обліку та прописати в Наказі про облікову політику або додатках до нього. Управління ризиками господарської діяльності здійснюється за допомогою прийомів ризик-менеджменту, які передбачають ідентифі-

кацію, аналіз, інформаційний супровід чинників невизначеності, що матимуть негативний вплив на господарський процес або його окремі елементи. Здійснення ризик-менеджменту передбачає аналіз потенційних витрат і очікуваних результатів для формування прогнозів та здійснення певних дій відносно об'єкта невизначеності з метою дотримання допустимих меж ризику. Тому завданням обліку на етапі формування прогнозів для управління ризиками є максимальна аналітичність інформації про доходи і витрати, яка дає змогу знизити рівень невизначеності. Невизначеність може виникати з таких причин:

– у результаті відсутності достатніх знань та навичок, практичного досвіду, що ставить під загрозу здійснення певних операцій або господарського процесу в цілому;

– у результаті наявних проблем забезпеченості виробничими ресурсами, порушення договірних зобов'язань, що може призвести до скорочення обсягів виробництва або його зупинки, нечасного виконання зобов'язань перед покупцями.

Об'єктом управління виступають ризик, ризиковані вкладення капіталу й економічні відносини між суб'єктами в процесі підприємницької діяльності. Саме в розрізі цих об'єктів необхідно формувати інформацію в обліку та звітності. Завдання обліку як інформаційної ланки ризик-менеджменту має стратегічний характер і полягає у можливості мінімізації інформаційних ризиків користувачів звітності, які прямо залежать від ризиків системи бухгалтерського обліку. Якщо рівень ризику системи обліку високий, то облікова інформація втрачає властиві для неї якісні характеристики, стає небезпечною для використання, бо прийняті на її основі управлінські рішення підвищують імовірність здійснення невірних ризикованих господарських операцій.

Для забезпечення безперервності діяльності господарюючому суб'єктові необхідно регламентувати облікові процедури, що дають змогу ідентифікувати ризики і виявляти їхні наслідки.

Для характеристики ризику як специфічного об'єкта обліку та звітності варто виходити з такого трактування:

- визначення ризику через невизначеність;
- визначення ризику через імовірність;
- визначення ризику через його ототожнення з небажаним фінансовим результатом.

Ідентифікація ризику як об'єкта обліку та звітності через імовірність та невизначеність є досить проблематичною, адже для відображення певного об'єкта в обліку необхідною умовою є можливість його оцінки. Достовірно оцінити невизначеність або ймовірність досить складно, тому на практиці найчастіше можна використати трактування ризику залежно від його впливу на фінансові результати, для формування яких в обліку виділено окремі класи рахунків. Велична фінансового результату планується на наступні періоди, і отриманий результат можна уточнювати з урахуванням чинників, які можуть змінювати плановий показник. В обліку та звітності ці чинники не враховуються і жодним чином не відображаються, хоча така інформація є необхідною для управління. Ризик – це не збиток, а можливість відхилення від мети, для досягнення якої ухвалювалося рішення. У результаті дії ризику можливий не лише збиток, а й непланований (неочікуваний) прибуток.

Присутність ризику в господарському процесі ідентифікується через існування умовного або

дійсного факту господарської діяльності, який буде здійснений із високою ймовірністю, а його наслідки є реальними її фактами. Здебільшого ризик пов'язаний із виникненням та подальшим виконанням зобов'язань, величню яких можна оцінити досить точно.

Зважаючи на те, що ризик зумовлений умовними або дійсними фактами, для відображення в обліку його потрібно розмежувати, виділивши [7]:

– ризик-причину (умовний факт господарської діяльності, у результаті якого з'являються умовні активи, та умовні зобов'язання, що є підставою для відображення в обліку господарських операцій, здійснення яких має на меті покриття ймовірних наслідків ризику в майбутньому як методів управління ризиками);

– ризик-наслідок (дійсний факт господарської діяльності, що є результатом настання ризику та відображається в бухгалтерському обліку: активи, дебіторська заборгованість, резервний та додатковий капітал, резерви, зобов'язання, доходи, витрати, фінансові результати).

Ризик-причина вимагає особливого підходу до його відображення в обліку та звітності, адже цей факт може не відбутися і не буде жодного впливу на господарську подію. Тобто результат впливу ризик-причини важко передбачити. Найбільш характерним прикладом є зобов'язання, які можуть виникнути у процесі очікування рішення господарського суду за справою, що на момент формування звітності залишається не розглянутою й остаточного рішення щодо неї не винесено. У результаті ні позивач, ні відповідач не мають достовірної інформації про величину заборгованості та задоволення претензії, тому не зрозуміло, які суми заборгованості та штрафних санкцій відображати.

Оцінка ризиків необхідна для їх відображення в обліку та подальшого управління, що передбачає здійснення заходів із мінімізації негативного впливу ризику, у тому числі за рахунок створення резервів і забезпечень. Ризикові ситуації супроводжуються взаємодоповнюючими умовами: наявністю невизначеності, необхідністю вибору альтернативи (облік повинен забезпечити формування достатньої інформації для можливості вибору альтернативних рішень), можливістю оцінки альтернатив (за реальністю та ефективністю їх реалізації).

Ризик можна характеризувати як об'єкт бухгалтерського обліку та звітності через його складники (подія, стан, умова невизначеності). Ризик як факт господарської діяльності (умовний або реальний) також може бути представлений як інтегрований об'єкт бухгалтерського обліку, який включає низку конкретно існуючих об'єктів.

Як зазначає І. Вигівська [4], інформація про господарські ризики формується і може бути представлена такими способами: 1) уявлення в бухгалтерській звітності даних про господарські ризики, супроводжуючі діяльність підприємства, у несистематизованому вигляді; 2) уявлення в бухгалтерській звітності даних про ризики і про наслідки їхніх дій у несистематизованому вигляді; 3) відзеркалення на рахунках бухгалтерського обліку наслідків дії господарських ризиків та відповідне розкриття цієї інформації у звітності. Формування та представлення такої інформації навіть у несистематизованому вигляді надає користувачам важливу інформацію, яка розширює межі стратегічного планування, дає змогу прогнозувати майбутню вартість компанії та перспективи розвитку.

За відсутності чітких рекомендацій щодо відображення ризиків в обліку та звітності необхідно виходити з того, що слід розкривати ризики, які мають найбільш суттєвий вплив на фінансову безпеку, наслідки їхньої дії та заходи з мінімізації негативного впливу (покриття додаткових витрат, спричинених ризиком, за рахунок забезпечень та резервів).

Під час організації обліку та можливості подальшого відображення наслідків ризику або заходів із його мінімізації слід урахувати відмінності між забезпеченнями та зобов'язаннями. Зобов'язання здебільшого не передбачає невизначеності щодо суми та умов повернення, бо опирається на вже виставлені рахунки, погоджені з постачальником. Забезпечення формується у приблизній величині, і його розрахунок опирається на безліч умовностей. Спільним для зобов'язань і забезпечень є причина – подія, що зобов'язує, створює юридичне чи конструктивне зобов'язання, яке призводить до того, що підприємство не має реальної альтернативи виконанню зобов'язання.

Під час створення резервів для нейтралізації негативного впливу ризиків необхідно чітко визначитися з джерелами їх формування: отриманий фінансовий результат або витрати поточного періоду. Логічно припустити, що резерви, сформовані з прибутку, слід використовувати для покриття збитків, отриманих унаслідок дії ризику. Для нейтралізації дії негативних наслідків невизначеності варто використовувати резерви, сформовані за рахунок поточних витрат. Їх формування та відображення у звітності дає змогу бачити реальний результат господарювання, зменшений на величню сформованих резервів. Вигідність резервування для підприємства в тому, що сформовані резерви дають змогу розподілити витрати між періодами, пом'якшити можливі несприятливі наслідки подій. З іншого боку, на величню створеного резерву зменшується фінансовий результат або чистий прибуток, тому до використання резервів як методу управління негативним впливом ризиків слід підходити виважено та обережно, адже самі резерви можуть стати причиною ризику втрати інвестиційної привабливості. З позиції інвесторів створення резервів не вигідно, бо зменшує величину доходу та обмежує їхні економічні інтереси.

Висновки. Ризики в підприємницькій діяльності є звичним явищем, що суттєво впливає на результати діяльності та подальші перспективи її здійснення. На відміну від традиційного уявлення про ризик як негативний чинник впливу на процес господарювання, результатом дії ризику може бути не лише збиток, а й не плановано високий прибуток, нові перспективи розвитку та співпраці. Оскільки до завершення ризикової операції достовірно визначити результат неможливо, виникає необхідність оцінки всіх ризикових чинників та невизначеностей, характерних для господарської операції або процесу в цілому. Здійснення комплексного аналізу ризиків та невизначеностей із метою нейтралізації негативного впливу можливе завдяки обліковій та звітній інформації, що охоплює кількісні й якісні показники ризиковості. В обліку та звітності повинні розкриватися такі відомості відносно ризиків: 1) пояснення управлінських оцінок, використання яких вимагає підготовки фінансових звітів; 2) відображення характеру невизначеності з елементами прогнозу потенційних збитків у разі очевидної можливості зміни існуючих оцінок; 3) природа непередбачених збитків і оцінка їх можливої величини. Якщо оцінити можливі збитки

не має можливості через брак інформації або з інших причин, але є висока потенційна загроза настання негативних подій, то це слід однозначно відобразити в додатку до фінансового звіту, за можливості вказавши, на які саме статті ризик матиме найбільший вплив і спричинить зміну їхньої вартості.

Під час вибору видів оцінки об'єктів бухгалтерського обліку, пов'язаних із ризиком та незначеністю, необхідно дотримуватися принципу нейтральності. Маніпулювання видами оцінок є неприпустимим. У разі виявлення подібних фактів утрачається довіра до звітності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Атамас П.Й., Атамас О.П., Крамаренко Г.О. Роль бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємництва. *Академічний огляд*. 2016. № 1. С. 60–69.
2. Бланк І.А. Управление финансовыми рисками. Киев : Ника-Центр, 2005. 600 с.
3. Вигівська І.М., Грабчук І.Л., Зеленіна О.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємницькими ризиками. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2015. Вип. 1(31). С. 70–79.
4. Вигівська І.М. Підприємницькі ризики як особливий вид фактів господарської діяльності. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. № 4. С. 45–48.
5. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 480 с.
6. Георгієва Н.І. Бухгалтерський облік заходів управління ризиками діяльності підприємств. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 3(53). С. 57–61.
7. Гнилицька Л.В. Інформаційне забезпечення ризиками підприємницької діяльності: обліковий аспект. *Економічні інновації*. 2014. № 57. С. 88–100.
8. Дерун І.А. Ідентифікація ризиків в системі бухгалтерського обліку підприємства. *Економічний часопис – XXI*. 2016. № 159(5–6). С. 97–100.
9. Донець Л.І. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 472 с.
10. Економічні ризики: фінансово-обліково-аналітичний аспекти : монографія / за ред. д.е.н., проф. З.В. Гуцайлюка. Тернопіль : ТНТУ ім. І. Пулюя, 2011. 200 с.

REFERENCES:

1. Atamas P.J., Atamas O.P., Kramarenko G.O. (2016). Rol buxgalterskogo obliku v upravlinni ryzykamy pidpryyemnyctva [The role of accounting in entrepreneurship risk management]. *Akademichnyj oglyad*, 1, 60–69. [in Ukrainian]
2. Blank I.A. (2005). Upravlenie finansovymi riskami [Financial risk management]. Kyiv : Nika-Tsentr. [in Ukrainian]
3. Vyhivska I.M., Hrabchuk I.L., Zelenina O.O. (2015). Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia pidpryyemnytskymy ryzykamy [Accounting and analytical support of business risk management]. *Problemy teorii ta metodologii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, 1(31), 70–79. [in Ukrainian]
4. Vyhivska I.M. (2011). Pidpryyemnytski ryzyky yak osoblyvyi vyd faktiv hospodarskoi diialnosti [Entrepreneurial risks as a special kind of facts of economic activity]. *Problemy teorii ta metodologii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, 4, 45–48. [in Ukrainian]
5. Vitlinskyi V.V., Velykoivanenko H.I. (2004). Ryzykologhiia v ekonomitsi ta pidpryyemnytstvi [Riskology in Economics and Entrepreneurship]. Kyiv : KNEU. [in Ukrainian]
6. Heorhiieva N.I. (2010). Bukhgalterskyi oblik zakhodiv upravlinnia ryzykamy diialnosti pidpryyemstv [Accounting for enterprise risk management measures]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, 3(53), 57–61. [in Ukrainian]
7. Hnylytska L.V. (2014). Informatsiine zabezpechennia ryzykamy pidpryyemnytskoi diialnosti: oblikovyi aspekt [Information support for business risks: an accounting aspect]. *Ekonomichni innovatsii*, 57, 88–100. [in Ukrainian]
8. Derun I.A. (2016). Identyfikatsiia ryzykiv v systemi bukhgalterskoho obliku pidpryyemstva [Risk identification in the enterprise accounting system]. *Ekonomichniy chasopys – XXI*, 159(5–6), 97–100. [in Ukrainian]
9. Donets L.I. (2010). Obhruntuvannia hospodarskykh rishen ta otsiniuvannia ryzykiv [Rationale for business decisions and risk assessment]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury. [in Ukrainian]
10. Hutsailiuk Z.V. (Eds.) (2011). Ekonomichni ryzyky: finansovo-oblikovo-analitychnyi aspekty [Economic risks: financial, accounting and analytical aspects]. Ternopil : TNTU im. I. Puluiia. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 16.09.2019.
The article was received 16 September 2019.